

Sukupolvet teoriassa Konstruktivismin kolmas sukupolvi ja turvallistamisteoria

HANNES PELTONEN
MAARE KÄIS
MILJA PULKKINEN
RIKU VIITAMÄKI

ABSTRAKTI Eri teoriasuuntauksia jäsennetään sukupolvien avulla, mutta tuo käytäntö on hyödyistään huolimatta arvelluttava. Esittelemme tässä artikkelissa sosiaalisen konstruktivismin kolmannen sukupolven projektin ja hyödynnämme sitä suomenkieliseen turvallistamisteoriakeskusteluun 2000-luvulla. Tutkimuksemme tuo esiin, miten jokaisella teoreettisella lähestymistavalla on tarve omaan ”kolmanteen sukupolveensa”. Kolmas sukupolvi toimii tieteellisenä muistutuksena ja varmistuksena sille, ettei varhaisten tutkimusten merkittäviä oivalluksia unohdeta kyseisen lähestymistavan jatkojalostamisessa. Sukupolvien käyttö sisältää kuitenkin yleistyksiä ja vallankäyttöä sekä kurinpidollisia toimia, eikä ole itsestään selvää, että sukupolvien käyttö edistää tiedettä ja tieteellistä keskustelua. Yleistäviä jäsennyksiä tulisi välttää ja keskittyä niiden sijaan aina tiettyihin tutkimuksiin ja niiden meriitteihin ja ongelmiin.

JOHDANTO¹

Käsitteenä sukupolvi vaikuttaa hyödylliseltä tavalta jäsentää jonkin teoreettisen lähestymistavan historiallista muutosta. Sukupolvien avulla voi jäsentää hyvin erilaisia tutkimuksia ja tutkijoita osaksi yhteistä tieteellistä keskustelua huomioiden samalla mahdollisesti hyvinkin pitkät ajankaksot. Käsitteen avulla voidaan myös tuoda esiin yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Sen avulla voi kiinnittää huomion muutokseen *ja* jatkuvuuteen sekä historialliseen kontekstiin. Seuraahan jokainen sukupolvi edeltäviä, mutta muokkautuu omissa historiallisissa olosuhteissaan (esim. Onuf 2002, 130; Leira ja de Carvalho 2016).

Sukupolvijaottelun avulla on tarkasteltu kansainvälisten suhteiden sosiaalisen konstruktivismin² nykytilaa ja selvennetty sen sisäisiä jakolinjoja ja eroavaisuuksia (esim. Kessler ja Steele 2016). Sukupolvien avulla on pyritty ymmärtämään, miksi kyseisen teoriasuuntauksen nykytila kuvataan tutkijasta riippuen menestyksenä tai epäonnistumisena. Menestystarinatulkinnassa konstruktivistinen tutkimus oli suhteellisen pitkään tieteenalan marginaalissa. Aiemmin sen legitimitettiin joutui puolustamaan aktiivisesti, mutta nykyään konstruktivismi on yksi suosituimmista kansainvälisen politiikan lähestymistavoista. Opetuksessa se kuvataan rutiininomaisesti realismiin ja liberalismiin ohella yhdeksi keskeisimmistä tieteenalan lähestymistavoista (ks. esim. Walt 1998, erit. s. 38). Kuitenkaan kaikki konstruktivistit eivät allekirjoita tätä menestystarinatulkintaa. Sen sijaan he tuovat esiin, miten konstruktivistisen lähestymistavan yleistyminen johti itse asiassa sen epäonnistumiseen.

Tulkinta konstruktivismiin epäonnistumisesta on osa konstruktivismiin kolmannen sukupolven edustajien väitettä. Heidän mukaansa konstruktivismiin laaja käyttö kertoo lähinnä siitä, että lähestymistavan valtavirtaistumisen myötä siitä jäi pois aiemmin mukana olleita merkittäviä oivalluksia sosiaalisesta maailmasta. Näiden oivallusten huomioimisen sijaan konstruktivistisiksi mielletty tutkimukset ovat usein lähinnä normien testaamista (Kessler ja Steele 2016, 7–8; ks. esim. Checkel 2017), joka on tai lähentelee uuspositivismia. Ironista on, että uuspositivismiin vastustaminen ainoana legitimiinä tietämisen ja tieteen tapana oli nimenomaan keskeinen tekijä konstruktivismiin ensimmäisen sukupolven tutkimusagendalla.

Kyse ei siis ole vain nostalgiaa. Konstruktivismiin kolmas sukupolvi pyrkii kommunikoimaan, että ei ole eikä ole ollut olemassa jotakin yhtä, yhtenäistä älyllistä projektia nimeltä ”Konstruktivismi”³. Eri konstruktivistit ovat aina ammentaneet vaikutteita eri lähteistä, mikä on johtanut teoriaperinteen monimuotoisuuteen (ks. esim. Hynek ja Teti 2010, erit. s. 178). Monimuotoisuus on johtanut siihen, että saman nimen (”konstruktivismi”) alle luokitellaan tutkimuksia, joiden epistemologiset ja ontologiset lähtökohdat ovat yhteensopimattomia. Kolmannen sukupolven projekti tuo tätä esiin erottamalla omat ja ensimmäisen sukupolven konstruktivistiset tutkimukset toisen sukupolven tutkimuksista.

Ensisilmäyksellä sukupolvien erotus vaikuttaa ongelmalliselta. Perinteisen kategorisointilogiikan mukaan kaikilla sukupolvilla ja niiden edustajille pitää olla jokin jaettu ominaisuus, jotta ne voivat kuulua samaan kategoriaan (tässä tapauksessa ”konstruktivismi/-ti”). Jos toisen sukupolven konstruktivististen tutkimusten väitetään erottuvan fundamentaalilla tavalla ensimmäisen ja kolmannen sukupolven konstruktivistisistä tutkimuksista, vaikuttaa kolmannen sukupolven projekti ristiriitaiselta. Tosin tietystä konstruktivistisesta näkökulmasta perinteisen kategorisointilogiikan sijaan tulisi hyödyntää esimerkiksi Wittgensteinin (1953/2003)

myöhempiä ajattelua perheyhtäläisyyksistä. Tällöin yhtä yhteistä nimittäjää ei tarvitse löytää eri konstruktivismimuotojen ja -sukupolvien välillä, eikä toisaalta sen puute estä niiden näkemistä osana yhtä kokonaisuutta (ks. esim. Peltonen 2016). Täten eri sukupolvet voidaan nähdä osana yhtä tieteellistä perinnettä, vaikka keskenään niissä saattaa olla perustavanlaatuisia eroja.

Konstruktivismin kolmannen sukupolven projekti ei kuitenkaan vältty muilta kritiikeiltä. Yksi kritiikeistä koskee vallankäyttöä. Sukupolvien käyttö esimerkiksi konstruktivismien jäsentämisessä ei heijasta objektiivista todellisuutta ”tuolla jossain”. Tuon käsitteen käyttö on osa sosiaalisen todellisuuden jäsentämistä ja rakentamista. Täten kyse on myös vallankäytöstä; jonkin nimeäminen jonakin on vallankäyttöä. Tämänlainen kuten myös muu vallankäyttö jää vähälle huomiolle konstruktivismin kolmannen sukupolven projektissa, kuten tuomme esiin seuraavan osion lopussa.

Keskustelumme jatkuu seuraavassa osiossa, jossa esittelemme konstruktivismin kolmannen sukupolven projektin ja kritiikkimme sitä kohtaan. Artikkelin toisessa osiossa laajennamme keskusteluamme ja esittelemme turvallistamisteoriaperinteen, koska myös siinä on havaittavissa sukupolvijattelun hyödyntämistä osana pyrkimystä jäsentää teoriaperinteen monimuotoisuutta. Osa tätä jäsenystä on tutkijoiden tyytymättömyys lähestymistavan nykytilaan aivan kuten konstruktivismin kolmannen sukupolven projektissa. Samoin turvallistamisteoriaperinteessä on esitetty väite vastaavasta tarpeesta palata takaisin varhaisiin turvallistamistutkimuksiin kuten konstruktivismin kohdalla.⁴ Havainnollistamme sukupolvijattelun hyötyjä ja ongelmia käymällä läpi merkittäviä suomenkielisen turvallistamisteoriaperinteen tutkimuksia viimeisen parin vuosikymmenen ajalta. Kolmannessa osiossa keskustelemme konstruktivismin kolmannen sukupolven projektin hyödyntämisestä niin turvallistamisteoriaperinteessä kuin yleisestikin. Laajemmin ajatellen kyse on sukupolvien käytöstä osana minkä tahansa tieteellisen lähestymistavan jäsentämistä ja jalostamista. Aivan artikkelin lopussa palaamme vallankäyttöön osana tutkimusta. Samoin tuomme esiin, miten jokaisella teoreettisella lähestymistavalla lienee tarve omalle ”kolmannelle sukupolvelle”, jos se ymmärretään tieteellisenä muistutuksena ja varmistuksena. Sukupolvi on kuitenkin käsitteenä yleistävä, eikä sen käyttö ole ongelmatonta. Sukupolvien tai muiden vastaavien yleistävien käsitteiden käytön sijaan ehdotamme, että tieteellistä keskustelua tulisi edistää keskittymällä aina tiettyihin tutkimuksiin ja niiden ongelmiin, ei kokonaisiin sukupolviin.

Ennen seuraavaa osiota on hyvä selvittää lähtökohtiamme. Sosiaalisessa maailmassa tapahtuvan toiminnan ja puheaktien takana on (yleensä) ihminen tai ihmisiä.⁵ Sellaiset kielikuvat, kuten sukupolvet tai teoriasuuntausten ”toiminta”, ovat kielellinen keino jäsentää ja antaa merkityksiä sosiaalisen maailman eri osa-alueille täten mahdollistaen sekä toiminnan että toiminnan arvioinnin ja arvottamisen.⁶ Eri tieteelliset lähestymistavat ovat osa sosiaalista todellisuutta ja työkaluja sen tarkasteluun, ja täten niiden tarkastelu on itsessään merkittävää ja hyödyllistä. Nämä työkalut ovat osa ”oikeaa maailmaa”, eikä sen ilmiöitä voi tarkastella ilman jotakin työkalua (ks. esim. Kratochwil 1989; Michel 2009). Lopuksi haluamme tuoda esiin, että keskustelumme anti ei rajoitu vain kansainvälisten suhteiden tieteenalaan. Nimenomaan tästä syystä halusimme julkaista artikkelin *Politiikka*-lehdessä. Artikkelimme pyrkii edistämään suomenkielistä *politologista* keskustelua.

KONSTRUKTIVISMIN KOLMAS SUKUPOLVI

Oliver Kesslerin ja Brent Steelen lanseeraama projekti kansainvälisten suhteiden konstruktivismiin kolmannesta sukupolvesta jatkaa Fierken ja Jørgensenin (2001) jakoa konstruktivismiin ensimmäisen ja toisen sukupolven välillä.⁷ Toisen sukupolven konstruktivistinen tutkimus erottuu ensimmäisestä seuraavasti. Merkittävin ero lienee toisen sukupolven saavutus nostaa konstruktivismi tieteenalan marginaalista sen yhdeksi suosituimmaksi lähestymistavaksi. Osin suosion takana on konstruktivismiin toisen sukupolven edustajien halu vastata Keohanen (1988) reflektiivisille lähestymistavoille (ml. konstruktivismi) esittämään haasteeseen: niiden tuli esittää selkeä, koherentti tutkimusohjelma, jonka avulla voidaan muodostaa testattavia teorioita koskien maailmanpolitiikan tärkeitä kysymyksiä. Vastaamalla Keohanen haasteessa esitettyihin ehtoihin konstruktivismiin toisen sukupolven edustajat erottautuivat ensimmäisen sukupolven tutkijoista, jotka olivat alun perin haastaneet rationaaliset lähestymistavat.

Konstruktivismiin ensimmäisen sukupolven tutkijat olivat osa laajempaa 1980-luvun liikettä, jonka edustajat vaativat älyllistä tilaa muille legitiimeille tavoille käsitellä, tutkia ja ymmärtää maailmaa (George ja Campbell 1990). Se vastusti vallalla ollutta ”uuspositivistisempirismiä” (*empiricist-neopositivism*) ja sen tapoja käsitellä muun muassa politiikkaa sekä sen määräys- ja määritysvaltaa koskien myös sitä, mikä ylipäätään lasketaan ”tärkeäksi” kysymykseksi.

Konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektissa kritisoidaan toista sukupolvea siitä, että toisen sukupolven tutkijoiden edustamaa konstruktivismia on vaikea erottaa niistä lähestymistavoista, joita konstruktivismiin ensimmäisen sukupolven tutkimus alun perin kritisoi.⁸ Tämän taustalla on toisen sukupolven tutkijoiden uuspositivistinen käsitys tieteestä (ks. esim. Katzenstein 1996) ja halu sillanrakentamiseen kansainvälisten suhteiden valtavirtateorioiden ja konstruktivismiin välille (ks. erit. Adler 1997; Wendt 1999). Kyseinen sillanrakennus, tai konstruktivismiin valtavirtaistaminen, vastasi Keohanen haasteeseen ja auttoi ylittämään rationalistien ja reflektivistien välisen kuilun (Peltonen 2017, 3). Sillanrakentajat ja heidän lähestymistapaansa hyödyntävät päätyivät kuitenkin samalla enemmän osaksi uuspositivistista perinnettä kuin ensimmäisen sukupolven konstruktivistien viitoittamaa tietä (Hofferberth ja Weber 2015). Täten konstruktivistisen toisen sukupolven tutkimuksen tunnistaa esimerkiksi siitä, että sosiaalinen ontologia yhdistyy uuspositivistiseen epistemologiaan. Tämän seuraus on usein rakenteen painottaminen, koska sen alleviivaaminen sopii uuspositivistiseen metodologiaan kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa (Fierke 2002, 332). Tästä taas seuraa helposti se, että toimijuus katoaa toisen sukupolven tutkimuksista. Niissä esimerkiksi normit ”toimivat”, ”leviävät” tai ”kuolevat”, vaikka eiväthän normit itsestään tee mitään (Bucher 2014).

Kantilaistyyllisen kritiikin kautta konstruktivismiin kolmannen sukupolven projekti pyrkii siis ensisijaisesti rekonstruoimaan konstruktivistisen lähestymistavan ”perustan” ilman, että se ymmärretään jonkinlaisena konstruktivismiin perusolemuksena, mutta jonka avulla pystyy hahmottamaan konstruktivismiin nykytilaa, sen ongelmia ja eroja aikaisempiin konstruktivismiin muotoihin. Toki on huomattava, että kolmas sukupolvi (kuten sen edeltäjätkään) ei ole jokin yhtenäinen, homogeeninen ryhmä (Kessler ja Steele 2016, 11). Sen sijaan sillä on sumeat rajat, ja sisäisesti se koostuu toisistaan eroavista tutkijoista, joista osa julkaisi tutkimuksiaan Kesslerin ja Steelen toimittamassa foorumissa.⁹ Kolmannen sukupolven edustajat eivät kuitenkaan rajoitu vain foorumin kirjoittajiin, ja heidänkin (meta)teoreettisten olettamuksien välillä

on havaittavissa lähinnä perheyhtäläisyyksiä sen sijaan, että niillä olisi jokin selkeä, kaikkien jakama ydin.

Projektin toisena päämääränä on konstruktivismin monipuolisen historian kertominen tavalla, joka tuo esiin, miten konstruktivismi on sisäisesti jakautunut ainakin kahteen yhteensopimattomaan päämuotoon (maltillinen ja radikaali konstruktivismi). Näiden eri muotojen edustajat saattavat käyttää samoja käsitteitä (esim. ”normit”), mutta he mahdollisesti tarkoittavat niillä eri asioita (Kessler ja Steele 2016, 8), tai ainakin he käyttävät niitä hyvin eri tavoin.

Kolmantena päämääränä projektissa on reflektiivisyyden ja tieteenalan sosiologian huomioiminen: miten tietoa tuotetaan, luonnollistetaan ja missä kontekstissa? Reflektiivisyys koskee tässä yhteydessä pyrkimystä olla reflektiivinen myös itseään kohtaan (mt., 9), mikä toimii projektissa sukupolvien hahmottamisen oikeutuksena. Kessler ja Steele pitävät tärkeänä erottavana tekijänä sitä maailmanpoliittista kontekstia, jolloin kunkin sukupolven edustajat julkaisivat ensimmäisen merkittävän tieteellisen teoksensa. Ensimmäisen sukupolven tieteentekoa varjosti kylmä sota, kun taas toisen sukupolven julkaisuissa on nähtävissä Berliinin muurin ja Neuvostoliiton kaatuminen sekä 1990-luvun optimistinen ”liberaali hetki” (mt., 10; ks. myös Barder ja Levine 2012; Fukuyama 1992). Vuosituhannen vaihtumisen jälkeen optimismi on laantunut maailman(politiikan) eri murrosten myötä. Täten kolmannen sukupolven edustajat kasvoivat, heidät koulutettiin ja sopeutettiin osaksi tiedeyhteisöjä eri ympäristössä kuin heidän edeltäjänsä, mikä omalta osaltaan vaikuttaa heidän teoreettisiin ja empiirisiin tuotoksiinsa (Kessler ja Steele 2016, 11).

Nämä projektin päämäärät tulevat esille kolmannen sukupolven foorumissa yleisesti ja sen yksittäisissä artikkeleissa. Toisen sukupolven tutkimus nähdään ongelmallisena, koska se pohjautuu perustavanlaatuisista ongelmista kärsivälle konstruktivismin ymmärrykselle (Jaeger 2016; Adler-Nissen 2016). Ongelmien vakavuutta kuvastaa se, että yksi toisen sukupolven merkittävimmistä kirjoittajista, Alexander Wendt (1999), on itse hylännyt lähestymistapansa (ks. Wendt 2015). Lisäksi kolmannen sukupolven projekti tuo esiin, että toisen sukupolven konstruktivistiset tutkimukset eivät ole reflektiivisiä (McCourt 2016), eivätkä ne huomioi riittävästi toimijoiden sosiaalisuutta ja sen rakentumista symbolisen vuorovaikutuksen kautta (*symbolic interaction*; ks. Adler-Nissen 2016). Myös normien tutkiminen on toisen sukupolven tutkijoiden teoksissa usein vahvistanut hegemonisia diskursseja, eikä tämän lopputuloksen poliittisuu-teen ole kiinnitetty riittävästi huomiota (Engelkamp ym. 2016). Toisaalta toimijuus on toisen sukupolven tutkimuksissa jäänyt eri logiikkojen alle erilaisten poliittisten rakenteiden selittäjänä (Sending 2016).

Kolmannen sukupolven tutkimuksen tulisikin huomioida tieteenalan käytäntö- ja (uus)materialismikäänneet sekä jälkilänsimaisen maailman haasteet (Jaeger 2016). Ylipäätään huomion tulisi olla enemmän käytännöissä; tiedekin on omanlaisensa käytäntö (Engelkamp ym. 2016). Käytäntöjen huomioimisen kautta on mahdollista kiinnittää myös paremmin huomiota tiedon muodostumiseen ja tutkijan rooliin tuossa prosessissa. Reflektiivisyydeltäkään ei tosin voi vaatia vain yhtä oikeaa muotoa (McCourt 2016). Yksi reflektiivisyyden muoto voisi toteutua kontrapunktuaalisuuden kautta (Engelkamp ym. 2016). Toinen voisi toteutua metateorian kautta, jos pelkän metateorian sisältöön keskittymisen sijaan huomioisimme metateorian suostuttelevana argumentaatiokäytäntönä (Michel 2016).

Tuodessaan esiin näitä argumentteja osa kolmannen sukupolven edustajista ammentaa toisen sukupolven unohtamia mutta ensimmäisen sukupolven tutkijoiden esiin tuomia oivalluksista

(esim. Sending 2016; Michel 2016) tai oivalluksia jälkimmäisiä inspiroineista teoksista (esim. Adler-Nissen 2016). Osin kolmannen sukupolven edustajat tuovat keskusteluun muiden tieteenalojen (kuten psykologian ja fysiikan) tutkimusta hahmottaakseen eri sukupolvien välisiä eroja esimerkiksi niiden kognitioissa tai tietämisen prosesseissa (Peltonen 2016), tai siinä miten ja mihin tarkoitukseen nämä tutkimukset ovat käyttäneet historiaa tai miten niissä suhtaudutaan historiaan (Leira ja de Carvalho 2016). Siinä missä ensimmäisen sukupolven tutkimuksissa historiaa käytettiin historiattomien väitteiden haastamiseen, toisen sukupolven tutkimukset hyödynsivät historiaa datalähteenä valtavirran progressiivisten tarinoiden haastamiseen, mutta korvasi ne omilla progressiivisilla tarinoillaan. Kolmannen sukupolven tutkimukset hylkäävät teleologisen historiakäsityksen ja käsittelevät historiaa kontingenttina (ma., 101–111).

Omien sanojensa mukaan kolmannen sukupolven edustajat eivät pyri totalisoivaan projektiin tai lausumaan sitä, mikä muodostaa ”aidon” konstruktivistisen projektin (Kessler ja Steele 2016, 11). He korostavat kontekstuaalisuutta ja muutosta, toisaalta jatkuvuutta ja reflektiivisyyttä. He tuovat näitä esiin ensisijaisesti kritisoidulla valtavirtakonstruktivistisillä tutkimuksilla ja toissijaisesti korostamalla konstruktivismiin historiaa heterogeenisena (ks. myös Hynek ja Teti 2010). Nykytilan he näkevät sellaisena, että konstruktivismiksi mielletään lähestymistapoja ja tutkimuksia, jotka ovat yhteensopimattomia, olkoon ne eroteltu eri tavoin sukupolvien kautta uusina ja vanhoina muotoina (Jaeger 2016), tai eri kognitioiden avulla (Peltonen 2016). Lisäksi kolmannen sukupolven edustajat korostavat reflektiivisyyden merkitystä.

KRITIIKKIÄ KOLMATTAA SUKUPOLVEA KOHTAAN

Kolmannen sukupolven edustajien projektia vastaan voi esittää myös kritiikkiä. Esimerkiksi kommentoidessaan kyseistä projektia Nicholas Onuf (2016), yksi konstruktivismiin kehittäjistä kansainvälisten suhteiden tieteenalalla, tuo esiin ongelmia projektin foorumissa ehdotettuun reflektiiviseen reflektiivisyyteen, retoriseen käytäntöön, kontrapunktuaalisuuteen ja historialliseen rekonstruktioon. Samoin Friedrich Kratochwil (2016), toinen konstruktivismiin keskeinen kehittäjä, on kommentissaan osin kriittinen, vaikka hän lähinnä keskittyy selvittämään teemoja, joihin kolmannen sukupolven tutkimuksen tulisi keskittyä. Onufin ja Kratochwilin kritiikkien toistamisen sijaan tuomme esiin omia huomioitamme kolmannen sukupolven projektista.

Huomiomme koskevat tiettyjä ironioita kolmannen sukupolven projektissa. Ensimmäinen näistä koskee projektin päämäärää tuoda esiin, kuinka konstruktivismiin historia on monimuotoinen ja heterogeeninen. Kuitenkin jo sukupolven käsitteellä kolmannen sukupolven edustajat häivyttävät konstruktivististen lähestymistapojen monimuotoisuutta. Sukupolvi-käsitteen käyttö antaa vaikutelman, että olisi suurin piirtein yhtenäisiä sukupolvia, ja että ne voidaan legitimiin asemoida toisiaan vastaan.¹⁰ Kyse on kuitenkin projektin osallistujien itse tekemästä sosiaalisen todellisuuden jäsentämisestä, ei sen objektiivisesta kuvaamisesta. Toki konstruktivismiin kuuluu kriittinen suhtautuminen objektiivisen kuvaamisen mahdollisuuteen, ja toki kolmannen sukupolven käsitteen käyttäjillä on hyviä perusteita käsitteen käyttöön, mutta kategorisointi eri sukupolviin on yleistävää.

Yleistävien kategorioiden sijaan projektissa olisi voinut keskittyä vain tiettyihin tutkimuksiin, mutta tätä mahdollisuutta ei hyödynnetä. Sen sijaan projektissa jaotellaan ja yleistetään erilaisia konstruktivismiin muotoja. Samanlaista yleistävää jaottelua tapahtuu toki muuallakin kuin kolmannen sukupolven projektissa. Valtavirran ulkopuolella olevien konstruktivistien tekemänä jaottelu tapahtuu useimmiten kahden kategorian avulla, kuten silloin, kun puhutaan maltillisista ja radikaaleista konstruktivismiin muodoista tai valtavirtakonstruktivismista ja johdonmukaisesta konstruktivismista (ks. esim. Kurowska ja Kratochwil 2012). Maltilliset valtavirtakonstruktivistit kohtelevat konstruktivismia keskittienä rationalististen ja poststrukturalististen suuntausten välillä. Sitä voisi siis kutsua myös toisen sukupolven konstruktivismiksi. Radikaalit eli johdonmukaiset konstruktivistit kyseenalaistavat valtavirtaistamisen tavoitteet, jotka liittyvät keskitiehen, omaavat erilaiset näkemykset tieteellisistä käytännöistä ja syyttävät maltillista versiota pyrkimyksestä vahvistaa uusi ortodoksia (ks. esim. Kratochwil 2000). Täten se voisi olla osa ensimmäistä tai kolmatta sukupolvea.

Mihin näitä yleistäviä kategorioita sukupolvista tarvitaan? Ehdotamme että yleistäviä kategorioita tarvitaan projektissa, koska niiden avulla voidaan arvottaa eri konstruktivistisia lähestymistapoja ja tutkimuksia.¹¹ Jo kategorioiden nimet viittaavat ”hyviin” (johdonmukaiset ensimmäinen ja kolmas sukupolvi) ja ”huonoihin” (valtavirta, toinen sukupolvi) konstruktivistisiin tutkimuksiin (ja tutkijoihin). Projektin foorumissa nousee esiin usein, kuinka toinen sukupolvi ja täten sen edustajien tekemä tutkimus on jotenkin vaillinaista, puutteellista tai tarkoitukseltaan epäiltävää. Toisin sanoen moni kolmannen sukupolven edustaja tuntuu mieltävän jotkin konstruktivismiin muodot aidoiksi ja toiset taas epäonnistuneiksi (ks. koko foorumin oikeutus sen alussa, Kessler ja Steele 2016). Sen lisäksi, että tämä on vastoin kolmannen sukupolven projektin esitettyä tarkoitusta (ks. edellä), se jatkaa sellaisen vaikutelman rakentamista, jossa jonkin yhtenäisen, kuvitteellisen ensimmäisen sukupolven hyvät ajatukset ”kaapattiin”, ”käännettiin väärin” tai ”riisuttiin” (ks. Hofferberth ja Weber 2015; Hynek ja Teti 2010). Kolmannen sukupolven edustajat antavat kuvan tapahtuneesta ”vääryydestä”, ”osaamattomuudesta” tai muusta, minkä seurauksena he pystyvät asemoimaan itsensä ”oikeudenmukaisuuden” puolustajina ja ”taitavuuden” esimerkkeinä.

Syy asemointiin löytynee vallasta ja tiedeyhteisön käytännöistä. Kolmannen sukupolven projektissa määritellään ja jäsenetään yhtä sosiaalisen maailman osaa: tiedeyhteisön ymmärrystä konstruktivismista ja sen historiasta. Tämä vallankäyttö (tai sen käytön yritys) jää vähälle huomiolle foorumissa. Tämä on yllättävää ajatellen, kuinka paljon reflektiivisyyttä korostetaan, ja kuinka foorumin kirjoittajat käyttävät valtaa määritellesään ja vetäessään rajoja sen välille, mitä jokin on ja mitä se ei ole. Toki esimerkiksi Engelkamp, Glaab ja Renner (2016) korostavat, ettei yhteiskuntatieteellinen tutkimus voi olla neutraalia, mikä koskee myös kolmannen sukupolven projektia. Samoin esimerkiksi Adler-Nissen (2016) käsittelee vallan merkitystä osana symbolista vuorovaikutusta. Kummassakaan huomio ei tosin kiinnity artikkeleiden kirjoittajien harjoittamaan vallankäyttöön. Ylipäätään kyseisessä foorumissa huomioidaan huonosti, jos ollenkaan, kuinka koko projekti on omanlaisensa kurinpidollinen (*disciplining*) harjoitus siitä, mitä konstruktivismi on ja miten se tulee ymmärtää.¹²

Samoin – hieman ironisesti ajatellen Engelkampin, Glaabin ja Rennerin (2016) argumenttia – kyseinen projekti päättyy uudistamaan hegomonisia tieteen ja tiedeyhteisön rakenteita ja käytäntöjä. Vallankäytön jättäminen vähäiselle huomiolle ja sen puute koskien projektia itseään

saattavat selittyä sillä, että foorumin kirjoittajien päätarkoitus on legitimoida omia lähestymistapoja. Ne tavat ja käytännöt, joilla legitimointi tapahtuu, seuraavat tiedeyhteisön normaaleja käytäntöjä. Yksi näistä on nuorempien tutkijoiden tarve erottua, tulla tunnustetuksi ja legitimoida asemansa. Joskus se tapahtuu ”isänmurhan” kautta (*patricide*), eli varttuneempien tutkijoiden metaforisella mestaamisella, johon foorumin johdatusartikkelissa jopa viitataan (Kessler ja Steele 2016, 11). Onnistuessaan siinä nuoremmat tutkijat eivät ainoastaan legitimoivat asemaansa, vaan myös osoittavat muulle tiedeyhteisölle valtansa, jota he voivat sen jälkeen hyödyntää monin eri tavoin. Onkin siis ironista, että kolmannen sukupolven projektissa korostetaan reflektiivisyyttä, mutta samalla jätetään vähälle huomiolle sen jäsenten oma pyrkimys käyttää ja saada valtaa tiedeyhteisössä.

TURVALLISTAMISTEORIAPERINNE

Konstruktivistisia oivalluksia sovelletaan esimerkiksi turvallisuuden tutkimisessa turvallistamisen käsitteen kautta. Sitten 1990-luvun turvallistaminen on hyödyttänyt turvallisuuden empiiristä tutkimista, selittämistä ja ymmärtämistä. Sen keskeinen ajatus – turvallisuus ja turvallisuusuhat ovat sosiaalisesti rakennettuja – on mahdollistanut hyvin erilaisten tutkimuskohteiden tarkastelun politiikkatieteistä taloustieteeseen ja oikeustieteisiin, siirtolaisuudesta ydinaseisiin, finanssimarkkinoista säännöstelyyn, arbitraatioon ja uskoon. Turvallistaminen on niin merkittävä suuntaus, että kansainvälisten suhteiden tieteenalaa on nykyään vaikea kuvitella ilman sitä. Toki turvallisuutta voi tutkia ilman turvallistamista, ja näin tapahtuu yksittäisissä tutkimuksissa, mutta turvallistaminen mahdollistaa aivan erilaisten kysymysten esittämisen ja muilla keinoin tutkittujen kohteiden syvällisemmän ymmärryksen. Turvallisuustutkimus ilman turvallistamisen huomioimista edes jollakin tavalla vaikuttaisi vaillinaiselta.

Turvallistaminen on lähestymistapana monimuotoinen. Ei ole olemassa jotakin yhtä yhtenäistä ”Turvallistamisteoriaa”, vaikka usein siitä puhutaan yksikössä. Tässä artikkelissa viittaamme monimuotoisuuteen puhumalla turvallistamisteoriaperinteestä. Kyseinen perinne on ollut monimuotoinen sen alkua ajoista lähtien nimenomaan sen takia, että kukin kirjoittaja on lähestynyt turvallistamista omista epistemologisista ja ontologisista lähtökohdistaan ja täten myös painottanut eri asioita. Niin sanottu Kööpenhaminan koulukunta lienee tunnetuin turvallistamisteoriaperinteessä (Buzan ym. 1998), mutta sen lisäksi on olemassa esimerkiksi niin sanottu Pariisin koulukunta sekä muita turvallistamisteoriasuuntauksia. Potentiaalisesti suuntauksia on enemmän kuin on tiedossa tällä hetkellä (Balzacq ja Guzzini 2015, erit. s. 99). Monimuotoisuutta lisää turvallistamisteoriaperinteen laajentuva käyttö uusiin kohteisiin, kuten esimerkiksi algoritmeihin (Huysmans 2011). Empiirisesti laajentuva turvallistamisteoriaperinteen käyttö lisää myös perinteen teoreettista monimuotoisuutta (Austin ja Beaulieu-Brossard 2018, 305–306).

Turvallistamisteorioita on pyritty jäsentämään sukupolviajattelun kautta, joista viimeisimpiä esimerkkejä on Austinin ja Beaulieu-Brossard’n ehdotus (2018). Se on hermeneuttisesti hyödyllinen tapa tehdä näkyväksi tietyt muutokset ja painotuserot, mutta kuten konstruktivismiin kohdalla, myöskään turvallistamisteorian kohdalla sukupolviajattelu ei ole täysin ongelmaton. Muiden mahdollisten ongelmien lisäksi turvallistamisteoriaperinteen jäsentämisessä suku-

polviin kohdataan kysymys olemassa olevien sukupolvien määrästä. Yksi syy erimielisyyteen koskien sukupolvien määrää on epäselvyys siitä, tuleeko turvallistamisteoria nähdä itsenäisenä perinteenä vai osana kriittistä turvallisuustutkimusta (*critical security studies*; ks. esim. Hynek ja Chandler 2013).¹³ Samoin ei ole itsestään selvää, miten sukupolvet tulisi erotella toisistaan, vaikka turvallistamisteoriaperinteen näkisi itsenäisenä perinteenä. Esimerkiksi Stritzel (2014) tarjoaa Austinin ja Beaulieu-Brossard'n ehdotuksesta poikkeavan jäsennostavan.¹⁴ Tiedostaen nämä hankaluudet teemme kuitenkin tässä osiossa valinnan ja kokeilemme Austinin ja Beaulieu-Brossard'n sukupolvijäsennostusta suomenkieliseen turvallistamisteoriakeskusteluun.

Austin ja Beaulieu-Brossard keskittyvät turvallistamisteoriaperinteeseen itsenäisenä perinteenä eritellen siitä kaksi sukupolvea. Ensimmäisen sukupolven pääesimerkki on Buzan, Wæver ja de Wilde (1998). Toista sukupolvea edustavat esimerkiksi Balzacq, Stritzel ja Vuori (Austin ja Beaulieu-Brossard 2018, 304). Sukupolvet eroavat menetelmiltään ja ontologioiltaan, mutta merkittävin ero niiden välillä on se, että toinen sukupolvi näkee turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen erillisinä tapahtumina (ma., 301–302, 304). Austin ja Beaulieu-Brossard antavat ymmärtää, että he itse edustavat turvallistamisteoriaperinteen kolmatta sukupolvea.

Austinin ja Beaulieu-Brossard'n väite on samanlainen kuin konstruktivismin kolmannen sukupolven projektissa. Heidän mukaansa turvallistamisteoriaperinteen toisen sukupolven tutkimus jalosti turvallistamistutkimusta, mutta samalla turvallistamistutkimuksessa on eksytty liian kauas sen alkuperäisestä teoretisoinnista (ma., 310). Aivan kuten konstruktivismin kolmannen sukupolven projektissa, Austin ja Beaulieu-Brossard (ma., 304) tuovat esiin, miten tietyt turvallistamisteoriaperinteen ensimmäisen sukupolven oivallukset jäävät liian vähälle huomiolle toisen sukupolven tutkimuksissa. Heidän mukaansa esimerkiksi ensimmäisen sukupolven oivallus turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen *samanaikaisuudesta* on jäänyt huomiotta toisen sukupolven tutkimuksissa. Tämän huomioiminen on tärkeää, koska osa turvallistamista on sen vertaaminen johonkin toiseen (*othering*), mikä on omalla tavallaan väkivaltaista ja potentiaalisesti monimutkistaa tarkastelun alla olevaa kohdetta. Samanaikaisuuden sijaan toisen sukupolven tutkimukset ovat käsitelleet turvallistamista ja turvallistamisen purkua *lineaarisesti* toisiaan seuraavina ilmiöinä, mikä on johtanut esimerkiksi toisen sukupolven tutkimuksen korostuneeseen tapaan keskittyä puheakteihin ja niiden onnistumiseen tai epäonnistumiseen. Lineaarisuuden sijaan turvallistamista ja turvallistamisen purkua tulee Austinin ja Beaulieu-Brossard'n mukaan (ma., 302–304, 309) tarkastella samanaikaisuuden kautta, koska sen avulla on mahdollista kiinnittää huomio myös keskeneräisiin ja osittaisiin turvallistamisprosesseihin. Toisin sanoen Austin ja Beaulieu-Brossard haluavat edistää turvallistamisteoriaperinnettä palaamalla takaisin sen alkulähteille (kuten konstruktivismin kolmannen sukupolven projektissa).

Toinen samanlaisuus Austinin ja Beaulieu-Brossard'n (ma., 308–309) esittämässä turvallistamisteoriaperinteen kolmannessa sukupolvessa verrattuna konstruktivismin kolmannen sukupolven projektiin on heidän korostama huomio tutkijan roolista osana tutkimusta. Tämä viittaa samanlaiseen reflektiivisyyden tarpeeseen, jota konstruktivismin kolmannen sukupolven projekti korostaa (ks. edellä), vaikkakaan Austin ja Beaulieu-Brossard eivät kehitä tätä ajatusta yhtä pitkälle kuin esimerkiksi McCourt. Tosin ei olisi yllättävää, jos McCourtin esittämä visio reflektiivisestä reflektiivisyydestä julkaistaisiin lähitulevaisuudessa niin, että se keskittyisi turvallistamisteoriaperinteeseen.

TURVALLISTAMISTEORIAPERINNE SUOMALAISESSA KESKUSTELUSSA

Suomenkielinen turvallistamisteoriaperinteen tarkastelu viimeisen parin vuosikymmenen aikana havainnollistaa sukupolviajatteluun liittyviä hyötyjä ja ongelmia. Tosin voidaksemme keskustella niistä esittelemme ensin suomenkielisen turvallistamisteoriakeskustelun lähitarkastelumme tulokset.

Merkittävin suomenkielinen tieteellisinä ja vertaisarvioituina artikkeleina julkaistu turvallistamisteoreettinen tutkimus ilmestyy *Kosmopoliksessa*.¹⁵ Tarkastelumme kohteena ovat artikkelit, joissa turvallisuus ja turvallistaminen ovat niiden määrittäviä teemoja ja jotka on julkaistu vuoden 2000 jälkeen. Tarkastelujakson alkuajankohta on perusteltua, koska kesti jonkin aikaa ennen kuin turvallistaminen vakiintui suomenkieliseen keskusteluun ja politiikan tutkimukseen. Valitessamme artikkeleita lähitarkastelua varten kiinnitimme erityistä huomiota artikkeleihin, joissa on selkeitä turvallistamisteorioiden piirteitä, turvallistamisteoreettisia lähestymistapoja ja turvallistamisteoriaa edistäviä avauksia. Ajallisesti lähitarkasteluun valitut artikkelit eivät jakaudu tasaisesti tarkasteluajanjaksossa. Julkaisuaikajaksossa on vaikuttanut varmasti historialliset kontekstit ja niiden vaikutus tieteellisiin keskusteluihin samoin kuin se, että *Kosmopolis* ilmestyy usein teemanumerona. Alla käymme läpi ne suomenkieliset turvallistamisteoriaperinteen artikkelit, jotka ovat edistäneet suomenkielistä turvallistamisteoriakeskustelua merkittäväksi katsottavalla tavalla.¹⁶

Lauri Paltemaan ja Juha Vuoren (2003) artikkeli ”Yhdysvaltojen sodat ismejä vastaan” käsittelee Yhdysvaltojen ulkopoliittisen johdon luomia viholliskuvia ja tuo konkreettisesti esiin turvallistamisteoriaperinteen tutkimustavat. Heidän mukaansa Yhdysvaltojen käyttämä kieli sen vihollisista on usein ”epämääräistä ja moraalisesti väritynyttä”, vaikkakin Yhdysvaltojen sodissa kohtaamat viholliset ovat olleet historiallisesti aina konkreettisia toimijoita, ja Yhdysvaltojen ulkopoliittikka konfliktitilanteissa on perustunut erilaisten vihollis-ismien määrittelyyn varaan. Nämä vihollis-ismit on nähty joko pahoina tai hulluina. Seuraten turvallistamisteoriaperinteen keskeistä viestiä Paltemaa ja Vuori tuovat esiin, että turvallisuusuhat eivät ole olemassa itsestään, vaan ne rakentuvat poliittisen toimijan toiminnan seurauksena, mitä taas voidaan hyödyntää voimakeinojen oikeutuksena. Voimakeinojen käytöllä rajataan pois muita mahdollisia ratkaisukeinoja. Paltemaan ja Vuoren artikkeli oli ajankohtainen julkaisunsa aikaan, ja se edelleenkin havainnollistaa, miten turvallistaminen saattaa heikentää yksilöiden turvallisuutta ja miten ongelmallista on käsitellä monimutkaisia kysymyksiä yksinkertaistavien tapojen kautta.

Jouko Hurun (2004) artikkeli ”Mitä tekemistä identiteetillä on turvallisuuden kanssa?” tarkastelee Bill McSweeney’n kritiikkiä Kööpenhaminan koulukuntaa kohtaan. Lähinnä kyse on Kööpenhaminan koulukunnan episteemis-ontologisista lähtökohdista ja koulukunnan esittämästä identiteettikäsityksestä. Hurun mukaan Kööpenhaminan koulukunnan kahdesta päätektistä ei löydy yhtenäistä teoreettista viitekehystä, mikä tukee McSweeney’n esittämää kritiikkiä koulukunnan sisäisestä epäselvyydestä ja toisiinsa sopimattomien käsitteiden yhdistelystä. Lisäksi Huru esittää, että Kööpenhaminan koulukunnan käsitys identiteeteistä on vaillinainen ja epäselvä, koska koulukunnan teoretisoinnissa ei eroteta, puolustetaanko turvallisuustoimilla valtiota, yhteiskuntaa vai identiteettiä. Samalla tuonkaltainen teoretisointi siirtää ihmiset pois turvallisuuskeskustelun keskiöstä. Turvallistamiskeskustelua ajatellen artikkeli edistää turvallistamisteoriaperinnettä kyseenalaistamalla usein käytetyn Kööpenhaminan koulukunnan mielekkyyden.

Juha Vuoren (2004) artikkeli ”Turvallistaminen totalitaarisessa poliittisessa järjestelmässä” poikkeaa suomenkielisen turvallistamistutkimuksen valtavirrasta teoreettisesti ja tarkastelun kohteensa vuoksi. Artikkelin teoreettinen viitekehys yhdistää Ole Wæverin turvallistamisteoriaa ja Sujian Guon totalitaaristen järjestelmien mallia, minkä avulla Vuori tutkii ”totalitaaristen poliittisten reaalijärjestelmien” luonteessa tapahtuvia muutoksia. Tämänkaltainen turvallistamisen tutkiminen koskien järjestelmän sisäistä muutosta on poikkeavaa. Lisäksi Vuoren artikkeli haastaa perinteisen käsityksen siitä, että totalitaaristen järjestelmien johtajien ei tarvitse perustella poliittisia erikoistoimenpiteitä, eikä heidän tarvitse hankkia oikeutusta teoilleen, ei ainakaan samalla tavoin kuin demokraattisten järjestelmien johtajien. Vuori osoittaa, että legitimitetti on keskeistä riippumatta poliittisen järjestelmän luonteesta ja että myös totalitaaristen järjestelmien johtajat tarvitsevat vähintäänkin tiettyjen yksilöiden suosiota, minkä vuoksi myös he turvallistavat. Näiden tulosten lisäksi artikkeli tarkentaa ja monipuolistaa turvallistamisen käsitettä sekä syventää ymmärrystä turvallistamispuheakteista.

Juha Vuoren (2005) artikkeli ”Turvallisuudesta uhkantorjuntaan” pohtii turvallisuuden käsitettä. Hänen mukaansa keskeinen turvallisuuden muutos 2000-luvulla on pyrkimys valvoa kansalaisia ja rajoittaa heidän oikeuksiaan turvallisuuden nimissä. Artikkelin mukaan näitä toimia on oikeutettu syyskuun 11. päivän terrori-iskuilla. Vuoren mukaan turvallisuuden viitekehyksessä tehty politiikka pyrkii jonkin uhan torjumiseen, mistä osin seuraa muun muassa paradoksi siitä, että turvallisuutta ei voi olla ilman uhkaa. Turvallisuuskäsitteen analyysin lisäksi artikkeli tuo esiin, miten ainakin akateeminen keskustelu ja politiikka hyötyisivät, jos turvallisuuskäsitteen sijaan tuotaisiin selkeämmin esiin, mitä konkreettisia uhkia kukin turvallisuuskeskustelu koskee.

Kari Laitisen (2005) artikkeli ”Kansainvälisen politiikan imperatiivit” käsittelee Yhdysvaltojen tapaa tuoda omia turvallisuusintressejään kansainväliselle agendalle. Laitinen ymmärtää turvallistamisen keinona järjestää todellisuutta kansainvälisen politiikan areenalla. Sen avulla voidaan ymmärtää, miten sotilaallinen voimankäyttö saadaan näyttämään luonnolliselta ja ehkä jopa ainoalta järkevältä vaihtoehdolta. Turvallistamisella voidaan siis myös tuottaa tietynlaista järjestystä, minkä seurauksena syntyy myös niin sanottuja turvattomuusrajoja toimijoiden välille kuten esimerkiksi ystävä/vihollinen -jaotteluita. Laitisen artikkeli painottaa, kuinka onnistunut turvallistaminen vaatii turvallisuuspuheen yleisön hyväksyntää, ja kuinka Kööpenhaminan koulukunnan normatiivinen ajatus siitä, että asioita pitäisi ei-turvallistaa saattaa jäädä toteutumatta, koska turvallistaminen on politiikan työkaluna niin toimiva.

Mikko Poutasen (2015) artikkeli ”Me emme kiduta” tarkastelee Yhdysvaltojen ulkopoliittikan ja turvallistamisen välistä suhdetta sekä sitä, miten yhdysvaltalainen poikkeuksellisuus kytkeytyy turvallistamiseen. Poutasen mukaan Yhdysvaltojen ulkopoliittikka jakaa maailman uhkiin ja ei-uhkiin turvallistamisen kautta, mikä oikeuttaa poikkeukselliset toimet uhkia vastaan. Artikkelin mukaan onnistuneen turvallistamisen jälkeen poikkeuksellisten keinojen hyödyntäminen voi aiheuttaa haittaa myös turvallistajalle, koska onnistunut turvallistaminen kaventaa turvallistajan toimintamahdollisuuksia. Lisäksi turvallistaminen saattaa aiheuttaa vastaturvallistamista, jolloin turvallistettu toimija turvallistaa alkuperäistä turvallistajaa. Turvallistamisesta voi siis tulla itseään täyttävä ennustus.

Juha Vuoren (2016) artikkeli ”Tuomiopäivästä humanitaarisiin vaikutuksiin” väittää ydinaseisiin liittyvän turvallisuuspuheen poikkeavan turvallistamiseen liitetystä taustaolettamuksista.

Valtion suvereenisuuden korostamisen sijaan se tähtää suvereenisuuden rajoittamiseen. Vuori nostaa esiin vähäiselle huomiolle jääneen ei-valtiollisten toimijoiden roolin turvallistamisessa. Ei-valtiolliset toimijat, jotka eivät ole perinteisiä turvallisuuspoliittisia vallankäyttäjiä, voivat käyttää turvallistamista välineenä omassa toiminnassaan poliittisen mobilisaation aikaansäämiseksi. Lisäksi artikkelin mukaan turvallistaminen voi olla prosessina pitkäkestoinen, vaikka turvallistamisen onnistuminen tapahtuu kuitenkin vasta siinä hetkessä, kun turvallistamisella tavoiteltu asiantila on saavutettu. Ehkä merkittävintä on se, että turvallistaminen ei automaattisesti tarkoita valtion suvereniteetin vahvistumista, vaan ainakin ydinaseiden turvallistamisen osalta on käynyt juuri päinvastoin.

Matti Jutilan (2017) artikkeli ”Yhteisöllinen turvallistaminen” kehittää Wæverin määritelmiä turvallistamisen kohteista. Maahanmuuton, horisontaalisen kilpailun, vertikaalisen kilpailun sekä väestökadon lisäksi turvallistamisen perinteiseksi kohdealueeksi pitäisi lisätä sisäinen kilpailu. Jutila kritisoi Kööpenhaminan koulukunnan essentialistista identiteettikäsitystä ja esittää, että jaettujen ominaisuuksien painottamisen sijaan identiteetti tulisi ymmärtää prosessina. Erityisesti yhteisöjen tarkastelussa on huomioitava, että puhumisen ja toiminnan tekevät ihmiset tai ihmisryhmät, jotka esittävät edustavansa yhteisöä, mutta yhteisössä ei välttämättä vallitse yksimielisyyttä yhteisön turvallisuudesta ja sen edellytyksistä. Näin ollen turvallistajien keskinäinen kilpailu ja vastaturvallistaminen ovat mahdollisia elleivät jopa todennäköisiä. Artikkelin korostaa turvallistamisteoriaperinteessä aiemmin huomioimatonta yhteisöjen moniäänisyyttä sekä sitä, miten moniäänisyys johtaa sisäiseen kilpailuun. Sisäinen kilpailu taas saattaa johtaa siihen, että samaan ryhmään identifioituvien muiden henkilöiden käsitykset yhteisön identiteetistä voidaan kokea uhaksi itselle. Sisäisessä kamppailussa kiistan kohteena ei ole yhteinen, jakamaton identiteetti vaan se, mitä ominaisuuksia pidetään keskeisinä tämän identiteetin kannalta.

Lähtökäsittelemme kohteet voisi jäsentää Austinin ja Beaulieu-Brossard'n sukupolvijaon avulla, mutta se ei tapahtuisi täysin yksiselitteisesti. Esimerkiksi Laitisen artikkeli asettuu enemmän turvallistamisteoriaperinteen ensimmäiseen sukupolveen, sillä se käsittelee turvallistamista lähinnä yksisuuntaisena prosessina. Toisaalta Laitinen tuo esiin, miten turvallistaminen tuottaa myös turvattomuusrajoja, mikä osin hämärtää yksiselitteistä sukupolvikategorisointia. Samoin Poutanen artikkeli vaikuttaa kuuluvan Laitisen kanssa samaan sukupolveen julkaisuajankohdastaan huolimatta, koska Poutanen tutkii ensimmäisen sukupolven keinoin, miten valtiollinen toimija turvallistaa oikeuttaakseen poikkeuksellisia toimia. Toisaalta Poutanen käsittelee turvallistamisesta seuraavaa vastaturvallistamista tavalla, joka saattaisi olla lähempänä toista kuin ensimmäistä sukupolvea. Vastaavasti esimerkiksi Vuoren ja Jutilan artikkelit ovat lähinnä Austinin ja Beaulieu-Brossard'n toista turvallistamisteoriaperinteen sukupolvea, mutta nekin eivät istu siihen suoraan viivaisesti.¹⁷ Vuoren ja Jutilan artikkelit jättävät turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen samanaikaisuuden vähäiselle huomiolle, mikä puhuisi toisen sukupolven puolesta. Toisaalta taas molemmat tutkijat pyrkivät nimenomaan jatkojalostamaan turvallistamisteoriaperinteen ensimmäisen sukupolven oivalluksia menemättä kuitenkaan liian kauas ensimmäisen sukupolven ajatuksista. Tämä viittaa kolmanteen sukupolveen Austinin ja Beaulieu-Brossard'n jaottelussa.

Helpoin tapa hyödyntää Austinin ja Beaulieu-Brossard'n jaottelua on tuoda esiin, miten suomenkielisestä turvallistamisteoriakeskustelusta puuttuu selkeä esimerkki kolmannen sukupolven tutkimuksesta. Tämä on ymmärrettävää, koska Austinin ja Beaulieu-Brossard'n ehdotus

kolmannesta sukupolvesta on tuorempi kuin tarkastellut artikkelit. Lähitarkastelumme artikkelit ovat innovatiivisia, ja ne jalostavat turvallistamisteoriaperinnettä, mutta silti niitä voi kritisoida samasta ongelmasta, kuin mistä Austin ja Beaulieu-Brossard yleisesti kritisoivat turvallistamisteoriaperinteen toista sukupolvea: tärkeitä ensimmäisen sukupolven tutkimusten oivalluksia jää liian vähäiselle huomiolle.

Merkittävimpiä hiljaisuuksia lähitarkastelumme artikkeleissa ovat turvallistamisen ja turvallistamisen purun samanaikaisuuden huomioiminen sekä turvallistajan aseman ja identiteetin, reflektiivisyyden ja turvallistamisen tutkijan roolin huomioiminen. Toki lähitarkastelumme artikkeleissa sivutaan esimerkiksi turvallistajan motiiveja tai asemaa (esim. Jutila 2017), ja turvallistamisen mainitaan olevan mahdollisesti myös valtapolitiikkaa tai keino kontrolloida (esim. Vuori 2004), mutta syventyminen mahdollisiin intresseihin tämän valtapolitiikan taustalla uupuvat, eikä tutkimuksissa huomioida riittävästi esimerkiksi sitä, että turvallistamista saattaa tapahtua muiden kuin jo valta-asemassa olevien taholta (mahdollisesti esimerkiksi osana valta-aseman saavuttamista). Samoin identiteettien merkitys ja niiden muotoutuminen osana turvallistamista jäävät artikkeleissa vähälle huomiolle (tosin ks. esim. Jutila 2017), eivätkä reflektiivisyys ja erityisesti tutkijan roolin pohtiminen osana tutkimusta ja turvallistamista tule esiin näissä artikkeleissa. Toki esimerkiksi Paltemaa ja Vuori (2003) huomioivat, miten turvallistamisen prosessia käytetään tukemaan kyseessä olevan tapauksen tulkintaa – oikeuttamaan keskustelua turvallisuuskysymyksistä *tällä* tavalla – mutta tässäkin yhteydessä kyse ei ole edellä keskustellun kaltaisesta reflektiivisyydestä.

Austinin ja Beaulieu-Brossard'n sukupolvijaottelua voisi siis käyttää suomenkielisen turvallistamisteoriakeskustelun jäsentämiseen. Tällöin korostuu esimerkiksi tarve huomioida reflektiivisyys. Toisaalta edellä mainitut hankaluudet kategorisoida yksittäiset tutkimukset johonkin tiettyyn sukupolveen tuovat esiin tulkinnan roolin ja vallankäytön osana kategorisointia, eli sitä kuinka joku määrittää jonkin tietyn tutkimuksen osaksi jotakin tiettyä sukupolvea.

SUKUPOLVIEN HYÖDYNTÄMINEN TURVALLISTAMISTEORIAPERINTEESSÄ JA YLEISESTI

Turvallistamisteoriaperinteen kansainvälisessä keskustelussa on havaittavissa samanlaisen vaiheen orastus kuin on jo tapahtunut konstruktivismiin kohdalla: perinnettä pyritään kategorisoida sukupolvijattelun kautta. Keskustelumme koskien konstruktivismiin kolmannen sukupolven edustajien projektia ja suomenkielistä turvallistamisteoriakeskustelua osoittavat tällaisen ajattelun olevan jossain määrin hyödyllistä, mutta se ei ole täysin ongelmaton. Ainakaan se tapa, jolla konstruktivismiin kolmannen sukupolven edustajat ovat tähän mennessä toteuttaneet projektiaan ei vältty kritiikeiltä. Näiden kritiikkien huomioiminen auttaa turvallistamisteoriaperinteen tutkijoita pohtimaan, mihin asioihin heidän kannattaa kiinnittää huomiota. Laajemmin ajatellen keskusteluumme voi hyödyntää myös muissa lähestymistavoissa ja niiden sisäisissä keskusteluissa varsinkin, jos ne koskevat sukupolvijattelun käyttöä.

Tämän artikkelin kaksi edellistä osiota tuovat esiin, miten sukupolvijattelu auttaa kohdistamaan jonkin teoreettisen lähestymistavan jatkokehittämistä. Konstruktivismiin kolmannen sukupolven projekti ja turvallistamisteoriaperinteessä vastaava Austinin ja Beaulieu-Brossard'n

sukupolvijaottelu alleviivaavat tarvetta varmistaa, etteivät kummankaan lähestymistavan varhaiset epistemologiset ja ontologiset oivallukset laimene liikaa osana niiden jatkojalostusta. Kyse ei ole vain nostalgiaista vaan siitä, että näitä aiempia tutkimuksia tulisi hyödyntää kattavammin ja systemaattisemmin. Samalla kyseessä on muistutus siitä, että tieteelliset tutkimukset eivät kumuloidu suoraviivaisesti jokaisessa yksittäisessä tutkimuksessa. Toisin sanoen esimerkiksi myöhemmin tulevien sukupolvien tutkimukset keskittyvät vain joihinkin, ei kaikkiin, ensimmäisten sukupolvien tutkimusten merkittäviin oivalluksiin ja niiden soveltamiseen. Täten tieteenalasta riippumatta jokaisessa teoreettisessa lähestymistavassa lienee tarve omalle ”kolmannelle sukupolvelle”, jos se ymmärretään älyllisenä muistutuksena ja varmistuksena sille, etteivät kyseessä olevan lähestymistavan alkuperäiset ja säästämisen arvoiset oivallukset unohdu. Ei liene kenenkään etu, jos jokin lähestymistapa päättyy niin sanotusti keksimään pyörän uudelleen vain epähuomiosta johtuen. Tosin asia ei kuitenkaan ole aivan näin yksinkertainen (ks. alla).

Suomenkielisen turvallistamistutkimuksen lähitarkastelumme osoittaa, että tällainen muistutustarve on olemassa, vaikka ensimmäisen sukupolven tutkimuksia on jatkojalostettu jo jonkin aikaa. Meriiteistään huolimatta suomenkielinen turvallistamistutkimus ei ole aina huomionnut kaikkia turvallistamisteoriaperinteen ensimmäisen sukupolven syvällisiä oivalluksia. Esimerkiksi yksi paremman huomion ansaitseva oivallus koskee turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen samanaikaisuutta. Toinen tärkeä muistutus koskee reflektiivisyyttä. Tutkijan on hyvä sisäistää ja tuoda esille olevansa osa omaa tutkimustaan. Tämän huomioiminen konstruktivismiin kolmannen sukupolven edustajien esittämällä tavalla (esim. McCourt 2016) hyödyttäisi esimerkiksi turvallistamisteoriaperinteen jalostamista. Turvallistamistutkimuksessa tutkijan olisi hyvä tiedostaa ja huomioida tutkimuksessaan, miten myös hän omalla tutkimuksellaan, asemallaan ja identiteetillään on osa turvallistamista ja samanaikaisesti tapahtuvaa turvallistamisen purkamista. Tämänkaltaisen reflektiivisyyden sijaan tutkijat ainakin lähitarkastelumme artikkeleissa esittävät olevansa tutkimuksessaan neutraaleja tai sen ulkopuolella. Konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektin kehoitus sisäistää tutkija aina keskeisenä osana tutkimusprojektiaan kannattaa ottaa vakavasti, koska tutkija vähintäänkin tuottaa ja jäsentää valinnoiltaan tietoa jollakin tietyllä tavalla toisten tapojen kustannuksella (myös tässä artikkelissa)

Laajemmin ajatellen yllä oleva keskustelu koskee myös tiedeyhteisöä ja tutkimukseen perustuvaa opetusta. Tutkijan valinnat tutkimuksessaan ja sen esitystavassa ovat osa tiedeyhteisön keskustelua, joten ne myös muokkaavat sitä omalta osaltaan.¹⁸ Toisaalta tiedeyhteisön keskustelu muokkaa tutkimuksia, koska esimerkiksi tutkimuksen julkaiseminen vaatii tiettyjen tiedeyhteisön normien noudattamista. Opetuksen perustuessa julkaistuihin tutkimuksiin nämä eri valinnat ja normit ovat merkittäviä, koska niistä tulee osa opiskelijoiden sisäistämiä käsityksiä ja merkityksiä, jotka taas vaikuttavat siihen, miten he ymmärtävät maailman ja toimivat osana maailmaa. Ajatellen mihin yleensä näitä asioita opiskelevat ihmiset päätyvät töihin, kuten esimerkiksi (kansainvälisen) politiikan, järjestöjen ja median pariin, tiettyjen käsitysten ja ymmärrysten omaksumisella nimenomaan jollakin tietyllä tavalla voi olla hyvinkin kauaskantoisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Täten turvallistamistutkijan, kuten myös kaikkien muiden tutkijoiden, olisi hyvä reflektoida omaa kontribuutiotaan ei vain tutkimuksen tekijänä ja tiedon tuottajana vaan myös osana potentiaalisesti globaaleja tiede- ja opetusyhteisöjä.

Näistä hyödyistä huolimatta turvallistamisteoriaperinteen ei ehkä kannata täysin seurata konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektia. Aiemmin toimme esiin kritiikkejä koskien

konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektia. Keskustelemalla tässä artikkelissa esitetyistä kritiikeistä turvallistamisteoriaperinteen tutkijoiden on mahdollista arvioida, missä määrin heidän kannattaa omaksua konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektissa oleva lähestymistapa. Toisaalta keskusteluamme voivat hyödyntää myös muut kuin turvallistamistutkijat, koska yleisesti se koskee sukupolvikäsitteen hyödyntämistä.

Kolmannen sukupolven projektin kritiikkimme ensimmäinen osa koski jo sukupolvikäsitteen käyttöä. Sillä voidaan jäsentää ja saada hermeneuttista hyötyä erilaisten konstruktivististen tai turvallistamistamisteoreettisten tutkimusten ymmärtämiseen ja kehittämiseen, mutta se pakostakin yleistää ja hämärtää monimuotoisuutta. Tämä on valitettavaa, koska monimuotoisuus on ollut osa konstruktivismiin historiaa ja turvallistamisteoriaperinnettä näiden alkuajoista lähtien. Yleistävissä käsitteissä ei sinänsä ole ongelmaa, mutta niiden käyttämisen hyötyä on syytä pohtia kokonaisuutta ajatellen. Mitä itse asiassa saavutetaan, jos eri turvallistamisteoriaperinteen tutkimukset jäsennetään kolmeen sukupolveen kuten konstruktivismi sen kolmannen sukupolven projektissa?

Väitimme että tällaisella jäsentämisellä saavutetaan positio, josta käsin on mahdollista arvottaa eri tutkimuksia. Tämä tulee ilmi esimerkiksi siinä, miten tietyt tutkijat erottavat kolmannen ja toisen sukupolven toisistaan sekä konstruktivismiin että turvallistamisteoriaperinteen osalta: toinen sukupolvi on unohtanut merkittäviä ensimmäisen sukupolven oivalluksia, ja on kolmannen sukupolven tehtävä tuoda ne jälleen esille. Vaikka näin olisikin, se on myös toteamus toisen sukupolven tutkimusten vajaavaisuudesta tai puutteellisuudesta. Osa konstruktivismiin kolmannen sukupolven edustajista käyttää hyvinkin värikästä kieltä keskustellessaan tästä ja samalla mahdollisesti tuo esiin oman sisäisen ristiriitansa (ks. yllä). Yleisesti ajatellen haluamme tässä korostaa, että yleistävään kategorisointiin nojaava kritiikki ei liene rakentavin tapa edistää tieteellistä keskustelua. Täten vähin mitä turvallistamisteoriaperinteen tai muiden lähestymistapojen tutkijoiden kannattaneet tehdä on välttää edellä kuvattu tilanne. Helpoin tapa tähän lienee yleistävien käsitteiden käytön välttäminen ja paneutuminen yksittäisiin tutkimuksiin.

Arvioimme konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektin motiiviksi vallankäytön yrityksen. Sellaisen position rakentaminen, josta käsin voi arvottaa muita tutkimuksia, on onnistuessaan yksi keino käyttää valtaa tiedeyhteisössä. Reflektiivisyyden peräänkuuluttamisesta huolimatta konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektissa vallankäyttö jää vähälle huomiolle todennäköisesti sen takia, että projektissa ei haluta korostaa sen osallistujien omaa vallankäyttöä. Ironista tässä on se, että nimenomaan konstruktivistien pitäisi tiedostaa, että kategorisointi ei ole jonkin asian objektiivista kuvausta, eikä täten eri tutkimusten jäsentäminen eri sukupolviin ole objektiivista maailman peilaamista vaan vallankäyttöä. Vaikkeivät tutkijat ole itsevaltiaita ja vaikka he joutuvat huomioimaan monia ulkoisia ja sisäisiä rajoitteita, tutkijat harjoittavat valtaa tutkimuksissaan. Osa tästä vallankäytöstä on kurinpidollista siinä mielessä, että esimerkiksi konstruktivismiin kolmannen sukupolven projekti sekä Austin ja Beaulieu-Brossard pyrkivät määrittämään muulle tiedeyhteisölle, mitä konstruktivistisen tutkimuksen ja turvallistamistutkimuksen pitäisi olla – ja mitä niiden ei pitäisi olla. *Sosiaalisesti* tämä voi olla hyvinkin merkittävää, mutta on vähemmän selvää, mitä *tieteellisesti* merkittävää esimerkiksi turvallistamisteoriaperinne voi saavuttaa toimimalla näin.

Kurinpidollinen tai muunlainen vallankäyttö tiedemaailmassa on sosiaalisesti merkittävää. Esimerkiksi osoittamalla pystyvänsä siihen nuoremmat tutkijat legitimoivat asemansa osana

tiedeyhteisöä. Usein sen seurauksena he vahvistavat omaa valtaansa olemalla täten auktoriteetti jossakin asiassa. Tässä ei sinänsä ole mitään uutta. Tiedemaailma on toiminut tämän periaatteen mukaisesti jo pitkään; jokaista tutkijaa kannustetaan tulemaan johtavaksi asiantuntijaksi omassa erityisosaamisalueessaan. Konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektissa nousee esiin, osin jopa suoraan sanottuna (Kessler ja Steele 2016, 11), että kyseinen päämäärä saavutetaan ainakin joskus omanlaisensa ”isänmurhan” kautta. Saavuttaakseen arvostuksen tiedeyhteisön silmissä nuoremmilla tutkijoilla on tarve erottua, ja yksi keino siihen on varttuneempien tutkijoiden tai aiempien tutkimusten metaforinen mestaaminen. Luonnollisesti emme yritä väittää, etteikö aiempia tutkimuksia tule kritisoida. Päinvastoin, jokaista tutkimusta on tarkasteltava kriittisesti, mutta kyseenalaistamme isänmurhan hyödyn tieteen edistämässä erityisesti, jos se toteutetaan yleistävien kategorioiden kautta sen sijaan, että keskustelu perustuisi rakentaviin, tiettyihin tutkimuksiin perustuviin kritiikkeihin.

Isänmurha oman aseman legitimoinnin perustana ei vaikuta kovin kestävältä strategialta, ainakaan jos sitä ajatellaan tieteen edistämisen yleisestä, pidemmän tähtäimen näkökulmasta. Jokainen tutkimus tuottaa tietoa, jonka pysyvyydestä ei ole takeita. Nämä takeet ovat ehkä sitä hatarammalla pohjalla, mitä enemmän ne kumpuavat aidosta tai muiden olettamasta motiivista legitimoida oma asema tiedeyhteisössä. Osa tuon perustan hataruudesta johtuu siitä, että toimimalla näin tutkija jatkaa isänmurhaperinnettä osana ”normaalia” toimintaa akateemisessa maailmassa, ja on odotettavaa, että tämä perinne jatkaa toisintumistaan ilman, että se varsinaisesti edistää tieteellistä keskustelua, vaikkakin se saattaa edistää joidenkin tutkijoiden sosiaalista asemaa. Vaihtoehtoisesti muut tiedeyhteisön jäsenet saattavat tunnistaa tuollaisen toiminnan vain yhtenä tiedemaailman rituaalina, jolloin on riski, että kyseessä olevan projektin mahdollisesti erittäinkin merkittävät tieteelliset meriitit jäävät huomiotta.

LOPUKSI

Välillä tieteellinen keskustelu etenee palaamalla takaisin aiempaan, mahdollisesti hyvinkin vanhaan tutkimuskirjallisuuteen. Joskus kyse on yksittäisistä tutkimuksista;¹⁹ välillä kyse on laajemmasta projektista. Tässä artikkelissa esittelimme konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektin, jonka yhtenä pääteesiä on tarve palata tieteenalan varhaisiin konstruktivistisiin tutkimuksiin. Lisäksi toimimme esiin, miten turvallistamisteorian kohdalla on havaittavissa samanlainen projekti.

Perustelut konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektille vaikuttavat ensin kannatettavilta. Ylipäättään sukupolvikäsité auttaa jäsentämään ja tuomaan esiin eroja ja samanlaisuuksia konstruktivistisissa tutkimuksissa. Lisäksi projektin mukaan niin sanottu toisen sukupolven tutkimus ei ole huomionnut kaikkia merkittäviä oivalluksia, joita ensimmäisen sukupolven tutkimus korosti. Näin ollen kolmatta sukupolvea tarvitaan muistuttamaan ja varmistamaan, että aiemmat syvälliset oivallukset huomioidaan jatkossa. Samanlaiset perustelut nousevat esille myös turvallistamisteorian suhteen ainakin Austinin ja Beaulieu-Brossard’n sukupolvijaottelussa. He kirjaimellisesti haluavat ”edetä kääntymällä takaisin” (Austin ja Beaulieu-Brossard 2018, 304).²⁰ Yleisesti ottaen jokaisella lähestymistavalla lienee tarve omalle ”kolmannelle sukupolvelleen”, jos se ymmärretään tieteellisenä muistutuksena ja varmistuksena.

Konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektin esittelyn ja sen kriittisen arvioinnin jälkeen hyödynsimme sukupolvijaottelua suomenkielisen turvallistamisteoriakeskustelun tarkasteluun. Sukupolvijaottelu toi esiin merkittäviä samankaltaisuuksia ja hiljaisuuksia lähitarkastelumme artikkeleissa. Erityisesti turvallistamisen ja turvallistamisen purkamisen samanaikaisuus ja reflektiivisyys uupuvat lähitarkastelumme artikkeleissa.²¹ Näiden molempien parempi huomioiminen edistäisi turvallistamisteoriaperinnettä. Toisaalta lähitarkastelumme korosti, että yksittäisten tutkimusten sijoittaminen johonkin tiettyyn sukupolveen ei ole yksiselitteistä ja että sukupolvikategorisointi sisältää aina tulkintaa ja sen myötä vallankäyttöä.

Vallankäyttö tutkimuksen osana on merkittävä hiljaisuus konstruktivismiin kolmannen sukupolven tutkijoiden projektissa, eikä se tule esiin lähitarkastelumme kohteissa. Vallankäyttö liittyy jo yleistävien käsitteiden (esimerkiksi ”sukupolvi”) käyttöön, joiden avulla luodaan positio, josta käsin muuta tutkimusta voidaan arvottaa ja joka mahdollistaa kurinpidollisen toiminnan. Keskustelussamme nostimme esiin joitakin tiedeyhteisön normeja osaselityksenä sille, miksi erityisesti nuoremmat tutkijat pyrkivät rakentamaan tällaisia positiota. Kyse ei välttämättä ole vain tieteen edistämisestä vaan tutkijan oman sosiaalisen aseman vahvistamisesta.

Rakentavat ehdotuksemme koskevat yleistävien käsitteiden käytön harkintaa. Esimerkiksi turvallistamisteoriaperinteen voi jäsentää eri sukupolviin, aivan kuten minkä tahansa muunkin perinteen, mutta on hyvä kysyä, mitä tuolla oikeastaan saavutetaan tieteellisessä mielessä. Ehdotamme että yleistävien jäsenysten sijaan olisi järkevämpää keskustella ja edistää tiedettä yksittäisten tutkimusten pohjalta. Lisäksi haluamme nostaa keskusteluun tiedeyhteisön normit, tai ainakin niin sanotun isänmurhaperinteen ja sen toisintamisen. Kyse ei ole kritiikin välttämiseksi, vaan siitä että kritiikin tulisi olla aina kohdistettu tiettyihin tutkimuksiin ja niiden ongelmiin, ei kokonaisuun sukupolviin.

Reflektiivisyyden nimissä myönnämme, että tämäkin artikkeli perustuu tietyille valinnoille ja siinä käytetään valtaa. Halusimme esitellä konstruktivismiin kolmannen sukupolven lähtökohdat suomenkieliseen keskusteluun ja reflektoida sen innoittamana suomenkielistä turvallistamiskeskustelua ja ylipäättään tutkimusperinteiden sukupolviajattelua. Ymmärrämme (ja toivomme), että tämä artikkeli vaikuttaa omalta osaltaan suomenkielisen tiede- ja opetusyhteisön ymmärrykseen konstruktivismista ja turvallistamisesta sekä tapaan käyttää yleistäviä käsitteitä. Tiedostamme oman vallankäyttömme tässä artikkelissa, mutta vallankäyttömme ei ulotu siihen, miten muut käyttävät tai ymmärtävät tämän artikkelin tai sen jonkin osan.

VIITTEET

1. Kiitämme nimettömiä vertaisarvioitsijoita ja toimituskuntaa heidän esittämistään rakentavista huomioista koskien tämän artikkelin aiempaa versiota.
2. Tässä artikkelissa viittaamme ”konstruktivismilla” kansainvälisten suhteiden tieteenalan sosiaaliseen konstruktionismiin (*social constructivism*).
3. Samanlaisen viestin voisi kommunikoida esimerkiksi puhumalla evoluutiosta ja evolutiivisesta haaraumisesta (esim. Peltonen 2017).
4. Konstruktivismiin ja turvallistamisteorian kolmannen sukupolven halussa palata takaisin alkuperäisiin

- teksteihin tehdään kuitenkin tiettyjä valintoja, koska tarkoituksena ei näytä olevan paluu kaikkiin kunkin lähestymistavan perustaneisiin teksteihin. Toki on ylipäätään vaikeaa määritellä kattavasti kaikki julkaisut, joiden voi sanoa perustaneen jonkin tietyn suuntauksen.
5. Tuon toiminnan ensisijaisuudesta, ks. esim. Onuf (1989). Tiedostamme myös, että tämänkin väitteen ihmiskeskeisyydestä voi kyseenalaistaa, mikä on osa ajankohtaista jälki-inhimillistä keskustelua (*posthuman*), ks. esim. Cudworth ym. (2018).
  6. Olemme pyrkineet välttämään ilmaisuja, joissa esimerkiksi kolmas sukupolvi ”tekee” jotakin.
  7. Konstruktivismiin kolmannen sukupolven projektilla viittaamme nimenomaan Oliver Kesslerin (2011b; 2011a) ja Brent Steelen (Kessler ja Steele 2015; 2016) johdolla koottuihin ryhmiin, joiden merkittävin tuotos tässä artikkelissa on heidän toimittamansa foorumi: *European Review of International Studies*, 2016, 3(3). Ks. myös Steele ym. (2019).
  8. Jotkut konstruktivistit esittivät vastaavaa kritiikkiä jo kauan ennen kolmannen sukupolven esiintuloa, ks. esim. Kratochwil (2000).
  9. *European Review of International Studies*, 2016, 3:3. Käymme alla läpi tuon erikoisnumeron pääväitteitä.
  10. Kaikki eivät kuitenkaan olisi samaa mieltä tuon asemoinnin legitimiudesta (ks. Peltonen 2017).
  11. Onufin (2016) kritiikin punainen lanka on nimenomaan tosiasia/arvo -dikotomia ja sen piiloläsnäolo foorumin monissa artikkeleissa.
  12. Jää nähtäväksi, kuinka menestyksekkäs tuo harjoitus on.
  13. Hynek ja Chandler näkevät turvallistamisteorian osana kriittistä turvallistamistutkimusta, joten heille ensimmäinen sukupolvi tarkoittaa 1990-luvulla ja tämän vuosisadan alussa julkaistuja kontribuutioita, jotka olivat kriittisiä, emansipatorisia ja keskittyivät paljolti politiikan käytäntöihin ja toimintatapoihin (*policy*); toinen sukupolvi viittaa ei-perinteiseen kriittiseen turvallisuustutkimukseen, jonka pääesimerkki on Kööpenhaminan koulukunta; kolmas sukupolvi on keskittynyt emansipatoristen väitteiden dekonstruktioon; ja neljäs sukupolvi rajoitetumpiin ”jälkiemansipatoristen” ymmärrysten tutkimiseen.
  14. Stritzelille ensimmäistä sukupolvea edustaa Buzan, Wæver ja de Wilde (1998); toista sukupolvea edustaa näiden kriitikot ja turvallistamisteorian empirian laajentajat (esim. Balzacq, Vuori, Stritzel ja Floyd), ja mahdollista kolmatta sukupolvea edustaisi hänen uusi ehdotuksensa ”jälki-kööpenhaminalaisesta” turvallistamisteoriasta.
  15. *Kosmopolis* on Suomen rauhantutkimusyhdistyksen julkaisema monitieteinen rauhan-, konfliktin- ja maailmanpolitiikan tutkimuksen aikakauslehti.
  16. Toki suomenkielisessä turvallisuudentutkimuksessa on muitakin huomionarvoisia artikkeleita, jotka lähestyvät tätä teemaa esimerkiksi biopoliittisista (esim. Alt 2010) ja kokonaisturvallisuuden näkökulmista (esim. Heusala 2011).
  17. Austin ja Beaulieu-Brossard määrittävät Vuoren toisen sukupolven edustajaksi (ks. edellä).
  18. Luonnollisesti kaikki tutkimukset eivät muokkaa keskustelua yhtä paljon.
  19. Ks. esim. kansainvälisen politiikan realismia koskevaa kirjallisuutta kuten esim. Ross (2013); Molloy (2014).
  20. ”We propose to move forward by turning *back*.” Alkuperäinen painotus; suomennos tämän artikkelin kirjoittajat.
  21. Samanaikaisuus on osa turvallistamisteorian ja konstruktivismiin ensimmäisen sukupolven tutkimuksia (ks. esim. Onuf 1989), mutta molempien lähestymistapojen toisen sukupolven tutkimukset tuntuvat unohtaneen sen merkityksen.

LÄHTEET

- Adler-Nissen, Rebecca. 2016. The Social Self in International Relations: Identity, Power and the Symbolic Interactionist Roots of Constructivism. *European Review of International Studies* 3:3, 27–39.
- Adler, Emanuel. 1997. Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics. *European Journal of International Relations* 3:3, 319–363.
- Alt, Suvi. 2010. Biopoliittisia näkökulmia inhimilliseen turvallisuuteen: Foucault, Agamben ja biovallan 'ihminen'. *Kosmopolis* 40:4, 49–68.
- Austin, Jonathan Luke ja Beaulieu-Brossard Philippe. 2018. (De)securitisation dilemmas: Theorising the simultaneous enactment of securitisation and desecuritisation. *Review of International Studies* 44:2, 301–323.
- Balzacq, Thierry ja Guzzini Stefano. 2015. Introduction: 'What kind of theory – if any – is securitization?'. *International Relations* 29:1, 97–102.
- Barder, Alexander D. ja Levine Daniel J. 2012. 'The World Is Too Much with Us': Reification and the Depoliticising of Via Media Constructivist IR. *Millennium* 40:3, 585–604.
- Bucher, Bernd. 2014. Acting abstractions: Metaphors, narrative structures, and the eclipse of agency. *European Journal of International Relations* 20:3, 742–765.
- Buzan, Barry, Wæver, Ole ja de Wilde Jaap. 1998. *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder: Lynne Rienner.
- Checkel, Jeffrey T. 2017. Socialization and violence: Introduction and framewor. *Journal of Peace Research* 54:5, 592–605.
- Cudworth, Erika, Hobden, Stephen ja Kavalski Emilian (toim.). 2018. *Posthuman Dialogues in International Relations*. Abingdon: Routledge.
- Engelkamp, Stephan, Glaab, Katharina ja Renner Judith. 2016. Normalising Knowledge? Constructivist Norm Research as Political Practice. *European Review of International Studies* 3:3, 52–62.
- Fierke, K. M. 2002. Links Across the Abyss: Language and Logic in International Relations. *International Studies Quarterly* 46:3, 331–354.
- Fierke, Karin M. ja Jørgensen Knud Erik (toim.). (2001): *Constructing International Relations: The Next Generation*. Armonk: M.E. Sharpe.
- Fukuyama, Francis. 1992. *The end of history and the last man*. New York: Free Press.
- Heusala, Anna-Liisa. 2011. Kokonaisturvallisuus-käsite Venäjän turvallisuuspolitiikan tutkimuksessa. *Kosmopolis* 41:4, 23–38.
- Hofferberth, Matthias ja Weber Christian. 2015. Lost in translation: a critique of constructivist norm research. *Journal of International Relations and Development* 18:1, 75–103.
- Huru, Jouko. 2004. Mitä tekemistä identiteetillä on turvallisuuden kanssa?: McSweeney vastaan Buzan ja Wæver. *Kosmopolis* 34:3, 29–50.
- Huysmans, Jef. 2011. What's in an act? On security speech acts and little security nothings. *Security Dialogue* 42:4–5, 371–383.
- Hynek, Nik ja Chandler David. 2013. No emancipatory alternative, no critical security studies. *Critical Studies on Security*, 1:1, 46–63.
- Hynek, Nik ja Teti Andrea. 2010. Saving identity from postmodernism? The normalization of constructivism in International Relations. *Contemporary Political Theory* 9:2, 171–199.
- Jaeger, Hans-Martin. 2016. Revisiting Constructional Defects of Constructivism in IR. *European Review of International Studies* 3:3, 14–26.

- Jutila, Matti. 2017. Yhteisöllinen turvallistaminen: lähestymistapa äärimmäisen identiteettipolitiikan tutkimukseen. *Kosmopolis* 47:1, 6–22.
- Katzenstein, Peter J. (toim.). 1996. *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press.
- Keohane, Robert O. 1988. International Institutions: Two Approaches. *International Studies Quarterly* 32:4, 379–396.
- Kessler, Oliver. 2011a. The Third Generation of Constructivist Thought: Boundaries, Distinctions, Limits – Social Theory, Philosophy and Constructivism. Paneelikeskustelu konferenssissa International Studies Association Convention, 16.–19.3.2011, Montreal.
- Kessler, Oliver. 2011b. The Third Generation of Constructivist Thought: Understanding the Present, Revisiting the Past. Paneelikeskustelu konferenssissa International Studies Association Convention, 16.–19.3.2011, Montreal.
- Kessler, Oliver ja Steele Brent J. 2015. *Reclaiming constructivism in International Relations*. Salt Lake City, Utah.
- Kessler, Oliver ja Steele Brent J. 2016. Introduction: 'Constructing IR: The Third Generation'. *European Review of International Studies* 3:3, 7–13.
- Kratochwil, Friedrich. 1989. *Rules, Norms, and Decisions: On the conditions of practical and legal reasoning in International Relations and Domestic Affairs*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kratochwil, Friedrich. 2000. Constructing a New Orthodoxy? Wendt's 'Social Theory of International Politics' and the Constructivist Challenge. *Millennium* 29:1, 73–101.
- Kratochwil, Friedrich. 2016. A Funny Thing Happened on the Way to the Forum: Ruminations Concerning the Disappearance of Constructivism and Its Survival in the Farcical Mode. *European Review of International Studies* 3:3, 118–136.
- Kurowska, Xymena ja Kratochwil Friedrich. 2012. The Social Constructivist Sensibility and CSDP Research. Teoksessa Xymena Kurowska ja Fabian Breuer (toim.), *Explaining the EU's Common Security and Defence Policy: Theory in Action*. London: Palgrave Macmillan, 86–110.
- Laitinen, Kari. 2005. Kansainvälisen politiikan imperatiivit: Kansallinen turvallisuus, järjestys ja turvallistaminen Yhdysvaltain globaalien valtapolitiikan selittäjinä. *Kosmopolis* 35:1, 43–57.
- Leira, Halvard ja de Carvalho Benjamin. 2016. Construction Time Again: History in Constructivist IR Scholarship. *European Review of International Studies* 37:2, 99–111.
- McCourt, David M. 2016. Constructivism's Contemporary Crisis and the Challenge of Reflexivity. *European Review of International Studies* 3:3, 40–51.
- Michel, Torsten. 2009. Pigs can't fly, or can they? Ontology, scientific realism and the metaphysics of presence in international relations. *Review of International Studies* 35:2, 397–419.
- Michel, Torsten. 2016. Third Generation Constructivism and the Rhetoric of Inquiry in International Relations. *European Review of*
- Molloy, Seán P. 2014. Pragmatism, Realism and the ethics of crisis and transformation in international relations. *International Theory* 6:3, 454–489.
- Onuf, Nicholas. 2002. Worlds of Our Own Making: The Strange Career of Constructivism. Teoksessa Puchala, Donald (toim.), *Visions of International Relations*. Columbia: University of South Carolina Press, 119–141.
- Onuf, Nicholas. 2016. The Road from La Flèche. *European Review of International Studies* 3:3, 112–117.
- Onuf, Nicholas Greenwood. 1989 *The World of Our Making: Rules and rule in social theory and international relations*. Columbia: University of South Carolina Press.

- Paltemaa, Lauri ja Vuori Juha. 2003. Yhdysvaltojen sodat ismejä vastaan. *Kosmopolis* 33:3, 77–82.
- Peltonen, Hannes. 2016. Constructivism, Cognition, and Duality. *European Review of International Studies* 3:3, 76–86.
- Peltonen, Hannes. 2017. A Tale of Two Cognitions: The Evolution of Social Constructivism in International Relations. *Revista Brasileira de Política Internacional* 60:1, 1–18.
- Poutanen, Mikko. 2015. “Me emme kiduta”: yhdysvaltalainen ekseptionalisismi kidutuksen kontekstissa. *Kosmopolis* 45:2, 44–60.
- Ross, Andrew A. G. 2013. Realism, emotion, and dynamic allegiances in global politics. *International Theory* 5:2, 273–299.
- Sending, Ole Jacob. 2016. Agency, Order, and Heteronomy. *European Review of International Studies* 3:3, 63–75.
- Steele, Brent J., Gould, Harry ja Kessler Oliver (toim.) (2019). *Tactical Constructivism as Methods: Expression and Reflection*. New York: Routledge.
- Stritzel, Holger. 2014. *Security in Translation: Securitization Theory and the Localization of Threat*. London: Palgrave Macmillan.
- Vuori, Juha. 2004. Turvallistaminen totalitaarisessa poliittisessa järjestelmässä: makrotason mallin ja mikrotason analyysin yhdistämisestä. *Kosmopolis* 34:3, 4–28.
- Vuori, Juha. 2005. Turvallisuudesta uhkantorjuntaan: Käsitteen kääntöpuolen pohdintaa. *Kosmopolis* 35:4, 46–51.
- Vuori, Juha A. 2016. Tuomiopäivästä humanitaarisiin vaikutuksiin: ydinaseiden vastainen turvallisuuspuhe turvallistamisteorian näkökulmasta. *Kosmopolis* 46:1, 45–65.
- Walt, Stephen M. 1998. International Relations: One World, Many Theories. *Foreign Policy* 110, 29–46.
- Wendt, Alexander. 1999. *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wendt, Alexander. 2015. *Quantum Mind and Social Science: Unifying Physical and Social Ontology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wittgenstein, Ludwig. 1953/2003. *Philosophical Investigations*. Oxford: Basil Blackwell.

KIRJOITTAJATIEDOT

HANNES PELTONEN

PhD, yliopistonlehtori
Johtamisen ja talouden tiedekunta
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
Tampereen yliopisto
hannes.peltonen@tuni.fi

MILJA PULKKINEN

Yhteiskuntatieteiden ylioppilas
Johtamisen ja talouden tiedekunta
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
Tampereen yliopisto
milja.pulkkinen@tuni.fi

MAARE KÄIS

Yhteiskuntatieteiden kandidaatti
Johtamisen ja talouden tiedekunta
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
Tampereen yliopisto
maare.kais@tuni.fi

RIKU VIITAMÄKI

Yhteiskuntatieteiden kandidaatti
Johtamisen ja talouden tiedekunta
Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma
Tampereen yliopisto
riku.viitamaki@tuni.fi